

Heather Bergdahl
Process- och metodutveckling

Mötesanteckningar

Möte i arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor (MoK)

Datum och tid: 2021-02-03, kl. 09.30-12.00

Skype-möte

Närvarande:

Folke Carlsson (ordförande)	SCB
Susanne Holland	Socialstyrelsen
Fredrik Jonsson	Skolverket
Vedrana Milosevic	Försäkringskassan
Ingrid Pettersson	UKÄ
Pär Millstam	Arbetsmiljöverket
Jonas Dahlgren	SLU
Nasser Nuru Mahmud	Folkhälsomyndigheten
Henrik Petterson	Trafikanalys
Linn Christiansen	Skogsstyrelsen
Niklas Notstrand	Energimyndigheten
Torbjörn Lindquist	Konjunkturinstitutet
Joakim Malmdin	SCB
Heather Bergdahl	SCB
Bodil Mortensson	SCB
Lisa Lundström (p.3)	SCB

Frånvarande

Anders Grönvall	Jordbruksverket
-----------------	-----------------

1. Inledning och information från SCB

Folke hälsade välkomna till alla mötesdeltagarna. Bodil meddelade att Angélica inte längre kommer att vara med i arbetsgruppen pga. förändrade arbetsuppgifter. Bodil förmedlade hennes hälsningar till gruppen.

Susanne angav en övrig punkt om utvärdering av EU:s statistikprogram.

Mötesanteckningarna från föregående möte godkändes med de ändringar som Henrik hade lagt in.

Arbetet med årsrapporten för den officiella statistiken pågår och ska lämnas senast 31 mars till regeringen. Även expertgranskningen är på gång och uppstartsmöten har nu hållits med berörda myndigheter.

Den ekonomiska statistiken för kvartal 4 visar på en viss återhämtning inom den svenska ekonomin.

En manual har publicerats för utvärderingssystemet ASPIRE som är en årlig utvärdering sedan 2011 av statistikens tillförlitlighet i utvalda statistikprodukter. Externa experter anlitas för detta. Manualen beskriver hur ASPIRE fungerar och utgör även en referens för experter. [A System for Product Improvement, Review and Evaluation, ASPIRE - a manual \(scb.se\)](#)

Ett särskilt stöd för dokumentation av Covid-19 och dess påverkan (eller icke-påverkan) på statistiken. Den ger en vägledning för hur man kan skriva i befintliga dokumentationsformer, dvs. kvalitetsdeklarationen och Statistikens framställning (StaF). Bodil skickar ut dokumentationen till kontaktpersonerna.

Utreda förslag finns inom översynen av statistikområden för de flesta ämnesområdena inom spår 1-3. Dessa ses över ur ett helhetsperspektiv där frågor har väckts avseende terminologi och struktur. Ett uppstartsmöte hölls den 20 januari med spår 4. En lägesrapportering ges på statistikchefsmötet 22 april.

2. Vad har hänt på myndigheterna sedan sist?

Socialstyrelsen berättade om olika analyser som publicerats för att belysa effekter av covid-19 inom hälso- och sjukvård, socialtjänst samt tandvård. Myndigheten fortsätter med veckovisa uppdateringar kring statistik om covid-19. Ny temporär statistik har presenterats om dödsorsaker andra halvåret 2020 (preliminära data). Planerar även att framställa statistik om dödsorsaker andra halvåret 2020. Den officiella statistiken publiceras årsvis som tidigare, helåret publiceras i juni 2021. Arbetet pågår med att ta fram en standardiserad kvalitetsdeklaration för respektive register, enligt SCB-mall, bl.a. till nytta för forskare. En processkartläggning av Socialstyrelsens register och handlingsplan tas fram. Pågående arbete med att tillhandahålla månadsdata i databasen, avseende läkemedel och patientregistret (tidigare endast årsvis). Arbetet pågår med att ta fram en strategi för avdelningen register och för avseende 2021-2025 utifrån Socialstyrelsens roll som statistik- och analysmyndighet.

Folkhälsomyndigheten. Corona är fortfarande högaktuellt på myndigheten och dashboarden uppdateras dagligen. Statistik publiceras varje torsdag över vaccinationer. Myndigheten har arbetat med en hemställan till regeringen om att bli SAM och de hoppas få ett beslut under

året. Samtal har hållits med Heather och Bodil under arbetets gång. Skrivelsen kan komma att skickas på remiss.

Skolverket har blivit utvalt att delta i EU:s expertgranskning. En remiss har gått ut om en tidsbegränsad sekretessbestämmelse. Eftersom remissinstanserna var positiva väntas beslut snart.

Försäkringskassan gör månadsuppdateringar av Coronastatistiken. Ett stort projekt har pågått under tre år för att förbättra tillgänglighet på webben. Resultatet publiceras 22 feb och består av en ny statistikdatabas och nya produktsidor med nyckeltal. Man har infört en hel del automatiska lösningar t.ex. med röjandekontroll.

Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöundersökningen har nu publicerats där man kan se hur arbetsmiljön påverkats av Corona. Undersökningen är än så länge beroende av AKU. Det återstår att se om och hur AKU kommer att förändras framöver och i så fall ska arbetsmiljöundersökningen anpassas till det. Inledande diskussioner pågår just nu om detta.

SLU håller på att bearbeta den officiella statistiken för 2020. Det arbetas också nu inom översynen av statistikområden, spår 4.

Trafikanalys har haft viss personalomsättning. Nu under hemmaarbetet görs månadsvisa temperaturmätningar med hjälp av en extern enkät. Vad gäller transportläget och trafikutvecklingen har man gått från veckovisa till månadspubliceringar. Två Coronarapporter har också publicerats – en för resande som gått ner och en för varutransporter där flyget är värst drabbat. Gods går i passagerarflygplan och där har kapaciteten minskat. Vissa lastbilstransporter har ökat men godsdelen har påverkats mer. E-handeln som handlar om vissa varugrupper är svår att fånga. Här har kvalitativa intervjuer gjorts. Det är också dags nu för rapportering av indikatorer till Agenda 2030-uppföljningen.

Skogsstyrelsen berättar att de håller på med översynen av statistikområden inom spår 4.

Energimyndigheten arbetar med jämställdhet och gör just nu en omorganisation. En översyn har gjorts av månadsstatistiken på fossila bränslen som har gjorts sedan 70-talet. Det är nu tid att göra förändringar. Man tittar på flera undersökningar tillsammans i syfte att effektivisera t.ex. årlig el. Det återstår mycket att göra inom översynen av statistikområden inom ämnesområdet, Energi, eftersom det är ett komplext område och det är viktigt att alla på myndigheten blir överens om hur det ska vara.

Konjunkturinstitutet har idag officiell statistik över hushåll men vill även täcka in företagssidan. I EU-undersökningen har det kommit nya frågor över hur svårt företagen upplever att det är att förutse sin produktion eller ekonomi. De kommer även att ha med frågor om företagens investeringar. Tidigare har SCB levererat dessa men nu ska de inkorporeras i konjunkturbarometern avseende industri och tjänster. Frekvens på undersökningen är osäker. Vad gäller investeringsfrågorna

handlar det om en frågepaket på våren och en annan på hösten. SCB:s investeringsstatistik är mer detaljerad. De EU-frågorna som KI ställer handlar helt enkelt om investeringarna kommer att öka eller minska.

UKÄ Antalet studenter har ökat under hösten medan internationella studenter har blivit färre. UKÄ ska undersöka vilka som gick på sommarkurser. De har även fått ett stort pandemiuppdrag om påverkan på ekonomin och antalet studenter samt om det finns nya grupper som börjat läsa som inte läst tidigare. UKÄ har börjat publicera mer preliminär statistik för att kunna tillgängliggöra snabbare.

3. På gång...

a) Kvalitetsbegreppets användning i utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet (Joakim Malmelin och Lisa Lundström, SCB)

Lisa presenterade information och förslag i en presentation som diskuterades.

Noteringar från diskussionen:

- Uppgiftslämnarna tycker att det är svårt att svara, särskilt avseende kvalitetskraven.
- Det är osäkert hur man ska uttrycka sig i fritextsvaren.
- Uppgiftslämnaren kanske inte förstår det större syftet med utvärderingen.
- Det är svårt att veta hur man ska svara om situationen är oförändrat jämfört med tidigare år.
- Om det är behov som kvarstår sedan föregående års utvärdering är det viktigt att lyfta fram det.
- Vi behöver återkoppling tidigare. Man skulle vilja ha det tidigare i dec/jan. Mars är för sent.
- Vad är viktigt för en regering – att man visar på bristen på data som finns, att det finns ett annat behov som ex. kräver förordningsförändringar, eller omvärldsförändringar?
- Hur använder regeringen resultatet av utvärderingen?
- Hur ska vi använda resultatet själva?
- Man kan sammanställa och försöka se om det utvecklas i en viss riktning samt brister och ta med i våra utvecklingsplaner.
- Det är svårt att tolka och förstå innebörden i kvalitetsbegreppet avseende kvalitetskrav som inte är explicit formulerade i sådana termer. I vissa fall styrs statistiken av förordningar.
- Man får inte riktigt kvitto från utvärderingen om vi uppfyller kvalitetskraven.

- Användarnas behov förändras över tid – det är svårt att bedöma om vi når måluppfyllelse. Det blir en egen uppfattning som utgör om måluppfyllelse.
- Kvalitetsdeklarationen är ett viktigt underlag.
- Är det tydligt att när statistikens ändamål är fastställt följer alltid kvalitetskrav kopplade till den avsedda användningen?
- Det behövs stöd i tolkningen och vad som är bra praxis. Krav avseende tillförlitlighet och innehåll kan vara diffusa. Punktlighet är kanske lättare.
- Det finns två syften, dels till regeringen men också att SAM ska utvärdera kvaliteten. Hur svarar formulären mot dessa syften? Är produktnivå rätt nivå? Kan båda syftena uppfyllas samtidigt? Frågorna är komplexa.
- Hur används utvärderingshandboken? mer konkretisering och exempel behövs.
- Åtgärdsförslagen var bra främst att utöka kunskapen vid personalomsättning då utvärderingen sker endast en gång per år. Det förutsätter att andra åtgärder är på plats dvs. se över formulären, jobba med kunskap, förtydliga syftet osv

SCB tackade för synpunkterna som kommer att tas med i det fortsatta arbetet.

b) Hur hanterar man jämförelsetidpunkt vid speciella händelser
(Henrik Pettersson, Trafikanalys)

Henrik inledde en diskussion i rubricerat ämne med hjälp av en presentation.

Många SAM har under pandemin tagit fram ny statistik under pandemin. Hur ska t.ex. månadsvisa indikatorer presenteras 2021 när det snart har gått ett år sedan pandemin bröt ut, vad ska utgöra jämförelseperiod (normalläge)?

Noteringar från diskussionen:

- Det beror på syftet, dvs. att jämföra förändring före eller efter pandemin eller vill man se hur utvecklingen är eller har varit mot en tidpunkt då förhållanden var värst, exempelvis mot pandemin.
- Ibland är det bra att titta över en längre period för att utgå från en stabilare bas eftersom det kan ske naturliga variationer under enskilda år, t.ex. med mortalitet där det används 5-års medelvärden.

- KPI har gjort en hel del arbete för att klargöra om jämförelser med anledning av pandemin. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/priser-och-konsumtion/konsumentprisindex/konsumentprisindex-kpi/>
- Det finns många frågor t.ex. är det väldigt viktigt med val av basår. Det är också viktigt med outlierhantering som kan påverka säsongsmönstret över en lång tid.
- Det är svårt att komma med fasta riktlinjer eftersom man måste anpassa till den specifika statistiken och dess ändamål.
- Presenterar man flera mått innebär det en pedagogisk utmaning att förklara skillnader och i vilken situation man ska använda olika mått. Risker finns att användaren då väljer ett mått som passa dennes tolkning på en situation.
- Transparens är viktigt inom den officiella statistiken om hur man har tänkt vilket också kan vara utmanande. Exempelvis har både Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen presenterat läget med Covid-19 tillsammans med faktablad och intervjuer. Ändå kan det bli fel.
- Ibland kommer det ut felaktiga eller ”fake” statistik t.ex. i sociala medier där det inte handlar om våra siffror över huvudet taget. Det kan också handla om en vidarebearbetning av vår statistik. Media kan göra sina egna tolkningar.
- Kommunikation är en utmaning och myndigheterna behöver vara vaksamma över feltolkningar. Bra om det finns ett bra samarbete och bra kanaler mellan myndigheter i botten.

Folke summerade att vi har all anledning att återbesöka dessa frågor.

4. Förslag på ämnen och workshops framöver

Utifrån ett embryo från tidigare möten ska SCB snarast ta fram ett tydligare kursupplägg med vad som fokuseras olika år. Socialstyrelsen anmälde här intresse att lära hur andra SAM arbetar med imputering.

Den här länken skickades efter mötet till gruppen och kan utgöra ett underlag till fortsatta diskussioner om behov av workshops/seminarier. www.scb.se/sam-forum/hem/utbildning/

[Ett webinarium i statistisk röjandekontroll kommer att anordnas 29 april \(9-13\). Anmälan till SAMordning@scb.se senast 23 april.](#)

Det är för övrigt är det alltid fritt att tipsa varandra om man ser kurser/webinarier som kan vara av intresse.

5. Övriga frågor

Utvärdering av EU:s statistikprogram 2013–2020, några SAM inklusive SCB har fått förfrågan om att lämna synpunkter, i form av en intervju. En rad frågor har skickats ut som underlag, vilka inte är helt lätta att besvara då det förutsätter överblick och erfarenhet över tid. Här finns en mängd initiativ exempelvis ramlagsförändringar på individ och företagsidan, globaliseringsfrågor, internationella företag som man vill få input om från medlemsländerna. Programmet stakar ut tre övergripande mål som blickar över en 7-8 års period.

6. Avslutning, nästa möte

Mötet avslutades och nästa möte sattes till 19 maj 09:00-11:30